

В І Д Г У К

офіційного опонента

доктора економічних наук, професора Васильціва Тараса Григоровича
на дисертаційну роботу Кривдика Михайла Олексійовича
«Управління ресурсним забезпеченням діяльності промислових підприємств
з позиції економічної безпеки», поданої на здобуття ступеня доктора
філософії за спеціальністю 073 – Менеджмент

1. Актуальність теми дослідження. Реалії сьогодення свідчать, що в Україні кардинально ускладнилися умови функціонування промислових підприємств, що призвело до зростання загроз економічній безпеці та загальної дестабілізації господарської діяльності. Руйнування логістичних ланцюгів, дефіцит матеріальних, енергетичних і трудових ресурсів, дестабілізація фінансових потоків, фізичне знищення інфраструктури – саме ці чинники формують нову реальність, у якій управління ресурсним забезпеченням стає не лише завданням ефективності, а й виживання підприємства. Традиційні підходи до управління ресурсами в умовах стабільного розвитку більше не відповідають викликам сьогодення. Підвищується значення гнучкості, адаптивності, ризик-орієнтованості та антикризового менеджменту, що потребує перегляду існуючих управлінських практик та розроблення нових механізмів забезпечення стабільного функціонування промислових підприємств. Особливо актуальним постає інтегрований підхід до управління ресурсним забезпеченням крізь призму економічної безпеки як системи протидії внутрішнім та зовнішнім загрозам. У контексті відновлення економіки України та її переходу до стійкої моделі розвитку тема дисертації є вкрай важливою. Дослідження дозволить удосконалити теоретико-методичні підходи та розробити прикладні рішення щодо управління ресурсним потенціалом промислових підприємств у кризових умовах, забезпечуючи їхню стійкість, конкурентоспроможність та економічну безпеку.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, темами, планами. Дисертація виконана відповідно до планів науково-дослідної роботи Хмельницького національного університету в межах держбюджетної теми «Розробка стратегій та моделювання інноваційного потенціалу кластеризації

соціально-економічних систем в контексті національної безпеки держави» (номер державної реєстрації 0120U102088), де автором запропонований науково-методичний підхід до моделювання процесів управління ресурсним забезпеченням діяльності підприємства в умовах критичного впливу зовнішнього середовища, що забезпечує нове вирішення поставлених завдань у сфері безпекології.

3. Наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає у теоретико-методичному обґрунтуванні основних положень та прикладних рекомендацій з управління ресурсним забезпеченням діяльності промислових підприємств з позиції економічної безпеки. Найбільш значущими науковими результатами дослідження, які характеризуються науковою новизною та виносяться на захист, є такі:

удосконалено:

- термінологічний апарат безпекології щодо сутності понять «загроза», «небезпека», «ризик», «економічна безпека підприємства», «система економічної безпеки підприємства», що на відміну від існуючих трактувань, передбачає акцентування уваги на ефективному використанні ресурсів та створенні умов для досягнення стратегічних цілей та сталого розвитку підприємства;

- категоріально-понятійний апарат управління ресурсним забезпеченням діяльності підприємства, а саме: визначення поняття «ресурси», під яким, на відміну від існуючих, слід розуміти сукупність активів підприємства, які забезпечують його функціонування та розвиток, а також здатність адаптуватися до змін середовища за рахунок їх ефективного використання з метою мінімізації ризиків та досягнення стратегічних цілей. Та поняття «ресурсне забезпечення» під яким, на відміну від існуючих, слід розуміти процес планування, пошуку, залучення, зберігання, раціонального використання та моніторингу наявних ресурсів, що забезпечують досягнення стратегічних цілей підприємства;

- науково-методичний підхід до оцінювання потенціалу інтеграції системи економічної безпеки підприємства у процеси управління ресурсним забезпеченням, який на відміну від існуючих, визначає готовність до інтеграції СЕБП на різних рівнях (інституційному, процесному, технологічному, кадровому) та дозволяє системно врахувати наявні можливості та потенціал

підприємства у сфері управління ресурсним забезпеченням його діяльності;

- організаційно-економічний механізм забезпечення економічної безпеки промислового підприємства з урахуванням процесів управління ресурсами, який на відміну від існуючих, враховує всі ключові елементи забезпечення економічної безпеки промислового підприємства та процеси управління ресурсами на стратегічному, тактичному і операційному рівнях, та дозволяє менеджменту підприємств оперативно реагувати на загрози та інциденти, забезпечити мінімізацію їх наслідків і недопущення у майбутньому за рахунок реалізації превентивних, адаптивних та відновлювальних заходів;

набуло подальшого розвитку:

- ідентифікація видів та форм ресурсного забезпечення діяльності підприємств з виділенням діджитал-ресурсів, репутаційних ресурсів, партнерських ресурсів та ресурсів сфери кіберзахисту, які є основою для оптимізації ресурсного забезпечення та створення стратегій захисту, що забезпечує стійкість і конкурентоспроможність бізнесу в умовах негативного впливу зовнішнього середовища;

- дослідження параметрів функціонування промислових підприємств з ідентифікацією основних викликів пов'язаних з воєнним станом та їх впливом на ресурси, що дозволяє оцінити реальний стан ресурсного забезпечення підприємств з метою підвищення їх конкурентоспроможності за рахунок стратегічних управлінських рішень;

- модель управління ресурсним забезпеченням діяльності підприємства в умовах критичного впливу зовнішнього середовища, яка на відміну від існуючих, враховує високу турбулентність умов функціонування промислових підприємств і дозволяє формалізувати та вирішити задачу оптимізації прибутковості їх функціонування з урахуванням актуальних ризиків зміни собівартості продукції внаслідок недостатнього ресурсного забезпечення виробничих процесів.

4. Теоретичне і практичне значення результатів дослідження.

Отримані результати відзначаються вагомим теоретичним і прикладним значенням. Теоретична цінність підтверджується новими науковими положеннями та розробками автора. Теоретичні узагальнення, наукові розробки та методичні рекомендації автора використовуються в освітньому процесі Хмельницького національного університету під час викладання

дисциплін: «Операційний менеджмент», «Сучасні технології управління» (довідка про впровадження № 5/12 від 04.12.2024 р.).

Практичне значення одержаних у дисертації результатів підтверджується можливістю їх широкого застосування у діяльності промислових підприємств. Розроблені методичні рекомендації та прикладні рішення спрямовані на підвищення ефективності управління ресурсами та забезпечення достатнього рівня економічної безпеки підприємств. Отримані результати дисертації впроваджено на практиці, що підтверджується довідками впровадження на вітчизняних промислових підприємствах, зокрема ТДВ «Хмельницькзалізобетон» (довідка про впровадження № 01-03/415-2 від 27.12.2024 р.), ТДВ «Хмельницький завод будівельних матеріалів» (довідка про впровадження № 44 від 20.06.2024 р.), ТОВ «Укрстандарт» (довідка про впровадження № 52 від 03.06.2024 р.).

5. Повнота викладення у відкритому друку та апробація наукових положень дисертації. Основні наукові положення і результати дисертації повністю відображені у публікаціях здобувача, що відповідає встановленим вимогам. За темою дисертації опубліковано 12 наукових праць загальним обсягом 5,46 друк. арк. (особистий внесок автора – 2,74 друк. арк.). З них 8 статей – у фахових наукових виданнях України. Окрім того, 4 публікації представлені у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій, що додатково підтверджує апробацію результатів. Тематика публікацій здобувача відповідає змісту дисертації, а кількість і рівень таких публікацій повністю відповідають вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

6. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність. Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, сформульовані у дисертаційній роботі Кривдика Михайла Олексійовича, є послідовними, внутрішньо узгодженими, обґрунтованими та достовірними. Їх обґрунтованість забезпечується використанням загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, серед яких: індукції та дедукції, порівняння і систематизації, логічного аналізу і синтезу, економіко-статистичного й порівняльного аналізу, анкетування та експертного аналізу, моделювання.

Достовірність отриманих результатів підтверджується: репрезентативною інформаційною базою дослідження, яка включає звітність і статистичні дані вітчизняних промислових підприємств; практичним впровадженням результатів дослідження на прикладі промислових підприємств ТДВ «Хмельницькзалізобетон», ТДВ «Хмельницький завод будівельних матеріалів», ТОВ «Укрстандарт»; апробацією у межах реалізації науково-дослідної теми Хмельницького національного університету (держреєстраційний номер 0120U102088); публікацією основних положень дисертації у фахових наукових виданнях, у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Інформаційною базою дослідження є основні правові та нормативні документи Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, актуальна вітчизняна та зарубіжна наукова література, офіційні статистичні дані, фінансова звітність і первинна документація досліджуваних підприємств, результати опитування, матеріали особистих досліджень автора.

7. Структура та зміст дисертації, її завершеність та відповідність встановленим вимогам щодо оформлення.

Дисертаційна робота складається із анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг основного тексту становить 257 сторінок, включаючи 36 таблиць, 26 рисунків, 4 додатки, а також список використаних джерел, який містить 204 найменування.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження, застосовані методи, наукову новизну, практичне значення, ступінь апробації результатів та особистий внесок здобувача.

Перший розділ містить теоретико-методологічне обґрунтування ресурсного забезпечення діяльності промислових підприємств, уточнено понятійний апарат та обґрунтовано доцільність інтеграції системи економічної безпеки у процеси управління ресурсним забезпеченням діяльності промислових підприємств.

Другий розділ присвячено аналізу стану ресурсного забезпечення діяльності промислових підприємств в умовах кризи, розроблено науково-методичний підхід щодо оцінювання потенціалу інтеграції системи

економічної безпеки у процеси управління ресурсним забезпеченням діяльності промислових підприємств.

Третій розділ містить організаційно-економічний механізм забезпечення економічної безпеки промислового підприємства з урахуванням процесів управління ресурсами. Також розроблено модель управління ресурсним забезпеченням діяльності підприємства в умовах критичного впливу зовнішнього середовища..

Висновки відображають досягнення поставлених у роботі цілей і завдань, формулюють узагальнення одержаних наукових результатів, підтверджують їх новизну та практичну значущість.

Дисертація відповідає вимогам до оформлення наукових кваліфікаційних робіт, є завершеним самостійним науковим дослідженням, яке має логічну структуру, системний виклад матеріалу та наукову цінність.

Поставлені у дисертаційній роботі задачі вирішені, а висновки дисертації відображають основні наукові результати, які одержані здобувачем, а також рекомендації з їх практичного використання. Зазначені наукові положення, висновки та пропозиції дисертаційного дослідження сформульовані, апробовані і виносяться на захист уперше, що свідчить про їх наукову й практичну новизну.

8. Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

У результаті всебічного аналізу дисертації, опублікованих наукових праць здобувача та звіту про перевірку тексту за допомогою електронного сервісу, не виявлено фактів порушення академічної доброчесності. Оригінальність викладеного матеріалу, наукова новизна дослідження, а також апробація основних положень через публікації й наукові виступи підтверджують самостійний характер виконаної роботи.

Кривдик Михайло Олексійович дотримався усіх норм академічної доброчесності та вимог законодавства у сфері авторського права. Порушень, зокрема академічного плагіату, не зафіксовано. У тексті дисертації наявні коректні посилання на використані джерела, а також чітко окреслено особистий внесок автора у спільних наукових публікаціях.

9. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

1. На рисунку 1.2 здобувач наводить класифікацію ресурсів підприємства і виділяє репутаційні ресурси та діджитал-ресурси, що відповідає реаліям сьогодення і свідчить про пошук дисертантом нових джерел розвитку і функціонування вітчизняних підприємств. І якщо склад репутаційних ресурсів зрозумілий і з позиції економічної безпеки можливо і доцільно їх виокремлювати, то діджитал-ресурси саме у авторському трактуванні (AI-системи, CRM-системи, Big Data, хмарні платформи) не у повному обсязі охоплюють все їх різноманіття. Доцільно було б розглянути можливість використання цифрових активів та їх вплив на економічну безпеку підприємств.

2. У пп. 1.2 здобувач деталізує загрози, які виникли у XXI столітті, а також виділяє певні етапи, в яких визначені загрози проявлялись найбільш масштабно. Потребує більш ґрунтовних пояснень, чому цифровізація віднесена до рівня загроз пандемії COVID-19, оскільки вплив цифровізації не завжди негативний, що неможливо сказати про глобальні пандемії, які практично у всіх випадках є ініціаторами світових рецесій.

3. На рисунку 1.7 здобувачем наведено функціональні підсистеми системи економічної безпеки підприємства, які на думку дисертанта взаємодіють із різними ресурсами підприємства. Більш коректно розглядати такі зв'язки не з позиції взаємодії, а з позиції використання ресурсів, оскільки для належного функціонування складових системи безпеки саме використовуються ресурси, а взаємодія відбувається між окремими суб'єктами, які є або власниками, або споживачами ресурсів.

4. У другому розділі роботи здобувач використовує різноманітні рейтинги для характеристики бізнес-середовища та ідентифікації проблем конкретних галузей та підприємств. Він акцентує увагу на певних проблемних аспектах представлених результатів окремих рейтингів та їх адекватному оцінюванню існуючого стану речей. З позиції більш адекватного відображення реального стану розвитку бізнес-середовища та промисловості зокрема, доцільно більш активно використовувати вітчизняну аналітику та результати емпіричних досліджень, які враховують не лише формальні статистичні дані, а і фактичний стан підприємств на місцях.

5. При дослідженні особливостей впливу механізму забезпечення економічної безпеки підприємства на різних рівнях управління, дисертант

достатньо деталізовано розкриває складові елементи такого впливу на стратегічному, тактичному та операційному рівнях, однак дещо ігнорує його суб'єктність. Доцільно було б ідентифікувати безпосередньо джерела впливу та суб'єктів, які цей вплив ініціюють.

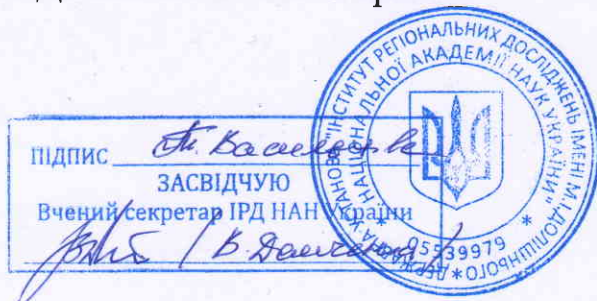
Необхідно зазначити, що наведені зауваження не знижують наукової та практичної цінності дисертаційної роботи Кривдика Михайла Олексійовича, яка містить нові підходи щодо вирішення вищезазначеної проблеми.

10. Загальний висновок.

Дисертаційна робота Кривдика Михайла Олексійовича на тему «Управління ресурсним забезпеченням діяльності промислових підприємств з позиції економічної безпеки», яка подана до захисту у спеціалізовану вчену раду на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – Менеджмент за своїми актуальністю, науково-теоретичним рівнем, основними результатами обґрунтованості, основними положеннями і результатами опублікованими у фахових виданнях, новизною постановки та практичним значенням відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 507 від 03.05.2024, а її автор Кривдик Михайло Олексійович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – Менеджмент.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач відділу проблем соціально-
гуманітарного розвитку регіонів ДУ
«Інститут регіональних досліджень імені
М.І. Долішнього НАН України»



Тарас ВАСИЛЬЦІВ